

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Broer-zus relaties na het verlies van een ouder tijdens de kindertijd

Carline van Heijningen

VGCT-najaarscongres 'Breaking the silence'

Symposium De rol van sibling relaties na impactvolle gebeurtenissen binnen het gezin

Disclosure/belangen spreker

Geen belangenverstrengeling

Geen (potentiële) belangenverstrengeling

Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties¹

- Sponsoring of onderzoeksgeld²
- Honorarium of andere (financiële) vergoeding³
- Aandeelhouder⁴
- Andere relatie, namelijk ...⁵

Bedrijfsnamen

-
-
-
-

Verlies van een ouder tijdens de kindertijd

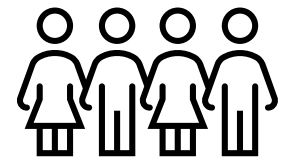
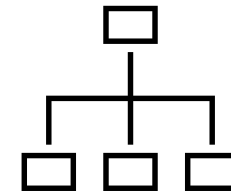
Verlies van een belangrijk gehechtheidsfiguur

Veel bijkomende **veranderingen en verliezen**

- > Verlies van structuur, routines en rituelen
- > Veranderingen in familierollen en -dynamieken

Overgebleven ouder

Broers en zussen (siblings)?

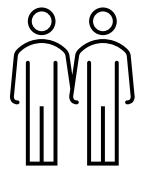

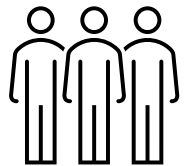
Deelnemers

13 volwassen deelnemers binnen 6 gezinnen

- › Tussen de 28 en 46 jaar oud
- › Leeftijdsverschil tussen de siblings: 0, 2 of 3 jaar
- › 9 zussen en 4 broers

2 zus-zus paren

3 broer-zus paren

1 zus-zus-broer paar

Deelnemers

13 volwassen deelnemers binnen 6 gezinnen

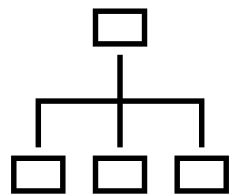
- › Verloren een ouder toen zij tussen de 7 en 20 jaar oud waren
- › 19 tot 34 jaar geleden
- › 5 paren verloren hun vader; 1 paar verloor hun moeder
- › De oorzaak van overlijden van de ouder
 - › 4 paren: Ziekte
 - › 1 paar: Ongeluk
 - › 1 paar: Suïcide

Onderzoeksmethode

Gezamenlijk interview met broers en zussen

- › 1,5 tot 2,5 uur
- › Onderwerpen
 - › Sibling relatie
 - › Relatie met overgebleven ouder
 - › Relatie met overleden ouder

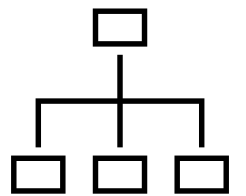

Analyse

Gezamenlijk interview met broers en zussen

- › Thematische analyse
 - › Sibling relatie tijdens de kindertijd
 - › Veranderende gezinsdynamiek
 - › Sibling relatie tijdens de volwassenheid
 - › Welk advies geven de broers en zussen?

Sibling relatie tijdens de kindertijd

Doorgaan met het 'normale' leven → afstand tussen de siblings

“Volgens mij leefden we allemaal een soort van langs elkaar heen.”

“Ik heb echt hetzelfde beeld, dus dat wij eigenlijk gewoon ons leventje zijn door gaan leven, ieder op z'n eigen eilandje.”

[...]

“Dus het was gewoon, gewoon oogkleppen op en doorgaan.”

“En hoe dat voor jou voelde? Ik heb echt geen idee.”

Sibling relatie tijdens de kindertijd

Moeite met het delen van de rouw

“Je weet gewoon: iedereen draagt z’n eigen verdriet van het verlies van je [partner] of van je [ouder]. En als je dan ook nog eens je [sibling] daar weer heel erg in ziet strubbelen, dan neemt dat natuurlijk extra verdriet met zich mee. Dus dat is denk ik waardoor we het ook altijd een beetje voor onszelf wilden houden.”

Veranderende gezinsdynamiek

“Het voelde ook wel alsof het in het overgebleven gezin echt gewoon verschoof, dus waar er voorheen gewoon duidelijk een rolverdeling was, stond dat ook allemaal op losse schroeven.”

Veranderende gezinsdynamiek

Gevoelens van verantwoordelijkheid

“Ik ben heel snel in de rol van tweede [ouder] gekropen voor mijn [sibling(s)], omdat ik vond dat ik mijn [ouder] heel erg daarin moest ondersteunen.

Dus ik ben me heel verantwoordelijk gaan gedragen denk ik, waarbij ik dacht dat ik het juiste deed.”

Veranderende gezinsdynamiek

Gezinsrollen en dynamiek

“Ik kon mijn [ouder] niet steunen en ehh ik, ja, ik stond gewoon aan de zijkant.

[...] Ik, ik was gewoon heel bang. Ik was bang om thuis te zijn.

*Ik was bang om erover te praten. Ik vond, ik was bang voor [overgebleven
ouder], ik was bang voor de tranen, die constant maar kwamen. [...]*

Het [verdriet] voelde gewoon niet gedeeld.”

Sibling relatie tijdens de volwassenheid

Wisselende afstand en nabijheid

Een bepalend moment waarna de siblings closer werden, zoals:

- › Ouderschap
- › Therapie
- › Een nieuw verlies
- › Even oud worden als de ouder was toen hij/zij overleed

Sibling relatie tijdens de volwassenheid

Meer wederzijds begrip sinds het praten over het verlies

*“Toen gingen we echt dieper erop in: hoe [sibling] het heeft ervaren,
hoe ik het heb ervaren en onze pijn, ook de pijn die we samen hebben.
Ik denk dat ik voor ons beiden kan spreken dat er eindelijk een bevestiging
was van: ‘zie je, ik ben niet gek’.”*

Welk advies geven de broers en zussen?

“Dat je het juist met elkaar moet doen in plaats van dat je het uitbesteedt.

Dat je met elkaar erover praat en ruimte laat voor wat dan ook.”

Welk advies geven de broers en zussen?

“Gewoon, heel simpel: joh, hoe is het nou met jou?”

En dan niet in de setting ‘gezin’ maar gewoon: hoe is het met jou? [...]

Jij bent even belangrijk. Het mag even om jou gaan.

Dát heb ik ontzettend gemist.”

Conclusie en implicaties

- Patroon van afstand en nabijheid
- Coping en beschikbaarheid van overgebleven ouder
- Belang van systemische aanpak:
 - Aandacht voor support voor overgebleven ouder
 - emotionele en praktische steun, coping
 - support van kinderen

Conclusie en implicaties

- Belang van reflectie op ervaringen en perspectieven op latere leeftijd
- Belang van exploreren van de volwassen sibling relatie en support
- Ook aandacht voor individuele kinderen **en/of (?)** siblings

Onderzoeksteam

Prof. dr. Lenneke
Alink

Prof. dr. Bernet
Elzinga

Dr. Sheila
van Berkel

Dr. Annemarie
Samuels

Andrea
Haccou, MSc.

Carline van Heijningen, MSc.

Forensische Gezinspedagogiek en Jeugdhulpverlening
Instituut Pedagogische Wetenschappen, Universiteit Leiden

c.j.m.van.heijningen@fsw.leidenuniv.nl

<https://www.universiteitleiden.nl/veerkracht-na-verlies>

Leids
Universiteits
Fonds

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Bedankt voor jullie aandacht!